

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 114/2010-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. marca 2010 predbežne prerokoval sťažnosť J. N., P., zastúpeného advokátom JUDr. I. G., Advokátska kancelária, P., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 138/2007 a jeho rozsudkom zo 16. októbra 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. N. o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. januára 2009 doručená sťažnosť J. N. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa

čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5Co 138/2007 a jeho rozsudkom zo 16. októbra 2008.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol účastníkom konania vedeného na Okresnom súde Trenčín (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 4 C 69/2001, ktorého predmetom bolo zaplatenie sumy 450 000 Sk z titulu dlžného nájomného. Sťažovateľ v tomto konaní vystupoval ako žalovaný.

Sťažovateľ k priebehu konania pred všeobecnými súdmi v odôvodnení svojej sťažnosti uviedol, že v samotnom konaní namietal výšku uplatnenej pohľadávky, pričom poukazoval *«na ustálenú judikatúru, podľa ktorej neskôr uvádzaný právny titul „bez dôvodné obohatenie“ je daný len vtedy ak, ako to bolo v tomto prípade, predmet nájmu užívam. Ja som preukazoval, že som užíval len časť poľnohospodárskeho dvora a tiež, že časť nebola užívania spôsobilá. Samotný žalobca nevedel upresniť čo, v akom rozsahu a stave som užíval. Svedkov na preukázanie mojich tvrdení súd nevy počul. Priklonil sa k mojim tvrdeniam o rozsahu v časti, v ktorej to bolo pre žalobcu výhodné. Pokiaľ som tvrdil, že časť objektu som neužíval, súd bez akýchkoľvek dôkazov moju výpoveď neakceptoval. Výšku pohľadávky som namietal i z titulu výšky nájmu na m². Súd porovnával nájom, ktorý mohol byť dosiahnutý v tejto sčasti schátratej nehnuteľnosti s nájmami v nehnuteľnostiach, ktoré boli plne vybavené, prevádzkyschopné. Na moje námietky nevykonan ani jeden dôkaz na kvalitu porovnávaných nehnuteľností.»*.

Sťažovateľ tiež v konaní pred okresným súdom namietal proti pohľadávke žalobcu *„moju pohľadávku z titulu bezdôvodného obohatenia na jeho strane. Dôvodom bolo, že som objekt zhodnotil a opravil. Súd v tejto časti nevykonan žiadne dokazovanie. Súd ustálil, že moje nároky sa premlčali nakoľko neboli uplatnené v lehote dvoch rokov od ich vynaloženia. Ja som namietal, že premlčacia doba mi začala plynúť neskôr.“* .

K ďalšiemu priebehu konania sťažovateľ uviedol: *„Na pojednávaní dňa 16.1.2004 ma okresný súd zaviazal zaplatiť žalobcovi 106.350 Sk s príslušenstvom. Takto bol rozsudok aj stručne odôvodnený. Dňa 26.2.2004 mi bol doručený rozsudok okresného súdu, ktorým som bol síce zaviazaný k zaplateniu sumy 106.350 Sk, ale v odôvodnení sa uvádza už suma 319.050.- Sk. Dňa 4. 3. 2004 mi bolo doručené opravné uznesenie, ktorým súd opravil*

znenie výroku a zaviazal ma zaplatiť sumu 319.050,- Sk. Obidve rozhodnutia som napadol odvolaním. Žalobca sa neodvolal. Dňa 11.10.2004 bol doručený návrh na zmenu účastníka na strane žalobcu na Ing. S. K.“

Krajský súd svojím uznesením č. k. 4 Co 106/2004-128 z 31. mája 2005 zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 4 C 69/2001-148 zo 16. januára 2004, ako aj opravné uznesenie okresného súdu č. k. 4 C 69/01-154 zo 4. marca 2004 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd v zrušujúcom uznesení vyslovil názor, že v danom prípade nešlo o taký prípad, keď je možné vykonať opravu rozsudku podľa § 164 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“).

V priebehu odvolacieho konania podal žalobca návrh na zmenu účastníka na strane žalobcu s poukazom na zmluvu o postúpení pohľadávky. Tomuto návrhu okresný súd vyhovel uznesením č. k. 4 C 69/2001-134 zo 14. októbra 2005. Proti tomuto podal sťažovateľ odvolanie s námietkou, že mu „*žiadne listiny o postúpení pohľadávky a o návrhu na zmenu účastníkov konania do začatia pojednávania neboli doručené*“.

O podanom odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd uznesením č. k. 4 Co 343/2005-145 z 28. apríla 2006 tak, že odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu o zámene účastníkov konania potvrdil.

Vo veci samej následne okresný súd rozhodol rozsudkom č. k. 4 C 69/2001-149 z 30. januára 2007, ktorým sťažovateľa zaviazal zaplatiť navrhovateľovi sumu 319 050 Sk spolu so 17,6 % úrokom z omeškania ročne od 1. októbra 2000 do zaplatenia. Vo zvyšnej časti okresný súd žalobu zamietol. Žiadnemu z účastníkov konania okresný súd nepriznal náhradu trov konania.

Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ v zákonnej lehote odvolanie. O jeho odvolaní rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 5 Co 138/2007-224 zo 16. októbra 2008 tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil v časti, v ktorej okresný súd vyhovel návrhu žalobcu, ako aj vo výroku o trovách konania. Krajský súd zároveň zaviazal sťažovateľa nahradiť navrhovateľovi trovy odvolacieho konania, ako aj trovy štátu.

Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ 29. decembra 2008 dovolanie na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).

Rozsudok krajského súdu č. k. 5 Co 138/2007-224 zo 16. októbra 2008 považuje sťažovateľ za arbitrárny a nedostatočne odôvodnený. Podľa názoru sťažovateľa „závery

oboch súdov nemajú oporu v ustálenej judikatúre a teda bola porušená ústavná zásada predvídateľnosti práva.“ Vo vzťahu k sťažnosťou napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľ uviedol, že tvrdenia obsiahnuté v odôvodnení rozsudku nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní. V prvom rade sťažovateľ namieta nesprávny právny názor krajského súdu pri rozhodovaní o jeho námietke proti pripusteniu zámeny účastníkov konania na strane žalobcu. Podľa názoru sťažovateľa tvrdenia krajského súdu obsiahnuté v odôvodnení napadnutého rozsudku sú „v rozpore so znením zápisnice“ z pojednávania okresného súdu zo 14. októbra 2005 a názor krajského súdu, podľa ktorého „relevantným oznámením postupcu o postúpení pohľadávky odporcovi (dlžníkovi) bola bez ďalšieho založená aj aktívna legitímácia postupníka (navrhovateľa) na vymáhanie postúpenej pohľadávky bez toho, aby bolo potrebné skúmať ako prejudiciálnu otázku existenciu, resp. platnosť zmluvy o postúpení pohľadávky“, považuje za nesprávny.

Arbitrárnosť sťažovateľ vidí tiež v spôsobe, akým sa krajský súd vysporiadal s nárokom žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia, keď konštatoval rozpory vo vyjadreniach sťažovateľa bez toho, aby podrobne špecifikoval, o ktoré konkrétne vyjadrenia ide. Podľa sťažovateľovho názoru krajský súd tiež nepostupoval v súlade s konštantnou judikatúrou pri preukazovaní rozsahu, v akom mal sťažovateľ užívať nehnuteľnosti, odpata za užívanie ktorých bola predmetom súdneho konania. Namieta tiež, že krajský súd neskúmal, a teda ani nezohľadnil kvalitu užívaných priestorov, čo malo vplyv na ustálenie výšky nájomného.

Sťažovateľ taktiež namieta skutočnosť, že krajský súd neskúmal jeho námietky týkajúce sa uplatneného nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia napriek tomu, že už v konaní pred súdom prvého stupňa navrhoval dôkazy na podporu svojich tvrdení.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu a inú ochranu podľa článku 46. odsek 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky, právo na majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd, konaním Krajského súd v Trenčíne sp. zn. 5Co/138/2007 a jeho rozhodnutím zo dňa 16. októbra 2008 bolo porušené.

2. Zrušuje rozsudok Krajského súd v Trenčíne zo dňa 16. októbra 2008 sp. zn. 5Co/138/2007 a vec vracia Krajskému súdu v Trenčíne aby v nej znovu konal a rozhodol.

3. Krajský súd v Trenčíne je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania a právneho zastúpenia na účet advokáta JUDr. I. G. vo výške 289,74 EUR v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavnému súdu bol následne 13. februára 2009 doručený návrh sťažovateľa na prerušenie konania o jeho sťažnosti. Sťažovateľ svoj návrh odôvodnil skutočnosťou, že proti sťažnosťou napadnutému rozsudku krajského súdu č. k. 5 Co 138/2007-224 zo 16. októbra 2008 podal 29. decembra 2008 dovolanie na najvyššom súde z dôvodov podľa §237 písm. f) OSP. Sťažovateľ zároveň uviedol, že o prerušenie konania žiada, „*nakoľko som sa dozvedel o zmene postupov ústavného súdu; Ústavný súd SR nerozhoduje vtedy, ak rozhoduje všeobecný súd. Pokiaľ by Najvyšší sud SR nepovažoval moje dovolanie za presvedčivé a zastával iný názor ako som ja uviedol vyššie, mohlo by to byť dôvodom odmietnutia podaného dovolania. V takom prípade vlastne Najvyšší súd SR o dovolaní konať nebude. Práve pre tento prípad bola z opatrnosti podaná popri dovolaní aj ústavná sťažnosť.*“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti

navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Podstatou námietok sťažovateľa je právne posúdenie postupu a následného rozhodnutia krajského súdu najmä z hľadiska rešpektovania jeho práva na súdnu a inú právnu ochranu (resp. práva na spravodlivé súdne konanie), v dôsledku porušenia ktorých sa domáha v konaní pred ústavným súdom, ako aj podaním dovolania najvyššiemu súdu zrušenia rozhodnutia krajského súdu a ďalšieho konania v jeho občiansko-právnej veci.

Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ svoje námietky uplatnil v sťažnosti podanej ústavnému súdu, ako aj v dovolaní podanom najvyššiemu súdu, pričom v čase rozhodovania ústavného súdu nie je dovolacie konanie skončené, musela byť sťažnosť odmietnutá pre jej predčasnosť, pretože o ochrane označených práv, ktorých porušenie namieta, bude vo vzťahu ku krajskému súdu rozhodovať najvyšší súd ako súd dovolací. Súbežné podanie dovolania a sťažnosti na ústavnom súde navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity síce vylučuje právomoc ústavného súdu, ale iba v čase do rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje...

Ústavný súd preto zaujal názor (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 358/09), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti na ústavnom súde je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

Ústavný súd sa však v daných okolnostiach musel zaoberať aj úvahou, aké dôsledky bude mať pre sťažovateľa prípadné posúdenie dovolania najvyšším súdom ako dovolania neprípustného. Pre tento prípad ústavný súd, majúci na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, konštatuje, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní, bude sťažovateľovi lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu (porovnaj tiež rozsudok Európskeho súdu

pre ľudské práva z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99 a jeho body 51, 53, 54).

A contrario potom platí, že v prípade vecného posúdenia a rozhodnutia najvyšším súdom o dovolaní bude mať sťažovateľ k dispozícii už iba možnosť podať sťažnosť na ústavnom súde v súvislosti s týmto rozhodnutím za obvyklých podmienok.

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. marca 2010